

KRP

LOGBOG I MEDICIN- HÅNDTERING

Studie- og dokumentationsredskab
i klinisk undervisning på
sygeplejerskeuddannelsen
i Region Hovedstaden

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE

Revideret januar 2020
og marts 2020 (1og 4. semester)

Revideret af:

Nana Heftye, uddannelseskonsulent, Københavns Kommune

Ghita Felding Jensen, uddannelseskonsulent, Hillerød Kommune

Camilla Lucht, uddannelseskonsulent, Furesø Kommune

Isabel Skat-Rørdam, klinisk underviser, Regions Hovedstadens psykiatri

Anette Sjølander Holm, uddannelseskonsulent, Bornholms Hospital

Lene Rostgaard Andersen, Klinisk uddannelsesansvarlig, Neurocenteret Rigshospitalet

Anne Birch Grande, uddannelseskonsulent, Center for HR, Region Hovedstaden

Kirsten Pedersen Lund, uddannelseskonsulent, Center for HR, Region Hovedstaden

Charlotte Bjørn, klinisk koordinator, Københavns Professionshøjskole og UC Diakonissestiftelsen

Karsten Wegner, adjunkt, UC Diakonissestiftelsen

Verena Gulstad, lektor, Bornholms Sygeplejeskole

Karen-Marie Olesen, lektor, Københavns Professionshøjskole

Bente Rindom, lektor, Københavns Professionshøjskole

INDHOLD

INTRODUKTION	4
Medicinhåndtering	4
Juridiske retningslinjer	5
Generelt om behandling med blodkomponenter	6
Adgang til medicin/medicinrum.....	6
Quiz - Farmakologitesten	6
Opbygning og anvendelse af Logbog i medicinhåndtering	7
1. DEL.....	9
1. semester – Hvis du er i klinik Tema: Observation og vurdering af patient og borgers sundhedsudfordringer og sygdomssammenhænge	10
1. semester Erstatningsopgave forår 2020 - Tema: Observation og vurdering af patient og borgers sundhedsudfordringer og sygdomssammenhænge	12
2. semester –Tema: Klinisk beslutningstagen i stabile og komplekse pleje- og behandlingsforløb	14
3. semester – Tema: Situationsbestemt kommunikation i samspil med patient og borger, pårørende og fagprofessionelle i og på tværs af sektorer	16
4. semester – Tema: Klinisk lederskab af patient- og borgerforløb (klinik i uge 15-19, foråret 2020)	18
4. semester – Tema: Klinisk lederskab af patient- og borgerforløb (klinik i uge 20-24, foråret 2020)	22
4., 5. og/eller 6. semester - Observation og vurdering af patient/ borger med behov for i.v. medicinering, væsketerapi og transfusion af blodkomponenter	26
2. DEL.....	29
5. semester – Tema: Sygepleje i akutte og kritiske pleje- og behandlingsforløb i samspil med patienter, borgere og pårørende.....	30
6. semester – Tema: Selvstændig sygeplejepraksis	33
REFLEKSIONS- OG STUDIESPØRGSMÅL.....	36
Administration af lægemidler	36
Patientsikkerhed og arbejdsmiljø	37
Sundhedspædagogiske aspekter	38
Ethiske og juridiske dilemmaer.....	38
LITTERATUR	39

INTRODUKTION

Logbog i medicin håndtering for sygeplejestuderende i Region Hovedstaden er et studie- og dokumentationsredskab, der har til hensigt at understøtte din læring inden for medicin håndtering i den kliniske og teoretiske undervisning gennem hele uddannelsen. Logbog i medicin håndtering, revideret januar/marts 2020, gælder for både studieordning 2016 og 2019.

I dette dokument anvendes begrebet *medicin håndtering* synonymt med *lægemiddel håndtering* i henhold til Sundhedsdatastyrelsens Begrebsbase (Sundhedsdatastyrelsen, 2019).

Logbog i medicin håndtering er udviklet, fordi medicineringsfejl udgør en stor risiko for patientsikkerheden. Medicineringsfejl kan defineres på flere måder. Den europæiske definition er: "En medicineringsfejl er et ikke intenderet svigt i processen for lægemiddelbehandling som medfører, eller har potentialet til at medføre skade på patienten" (pro.medicin, 2019).

Hvert år sker der mange utilsigtede hændelser og nærhændelser i relation til medicin håndtering. I 2018 blev der rapporteret ca. 200.000 utilsigtede hændelser til Dansk Patientsikkerhedsdatabase, DPSD (Styrelsen for Patientsikkerhed, 2018). De mest almindelige rapporterede medicineringsfejl er overdosering, manglende medicinindgift, underdosering og dermed evt. behandlingssvigt, samt navneforveksling mellem patienter og lægemidler (pro.medicin, 2019). Derfor skal du som studerende have fokus på udvikling af kompetencer inden for medicin håndtering allerede fra 1. semester.

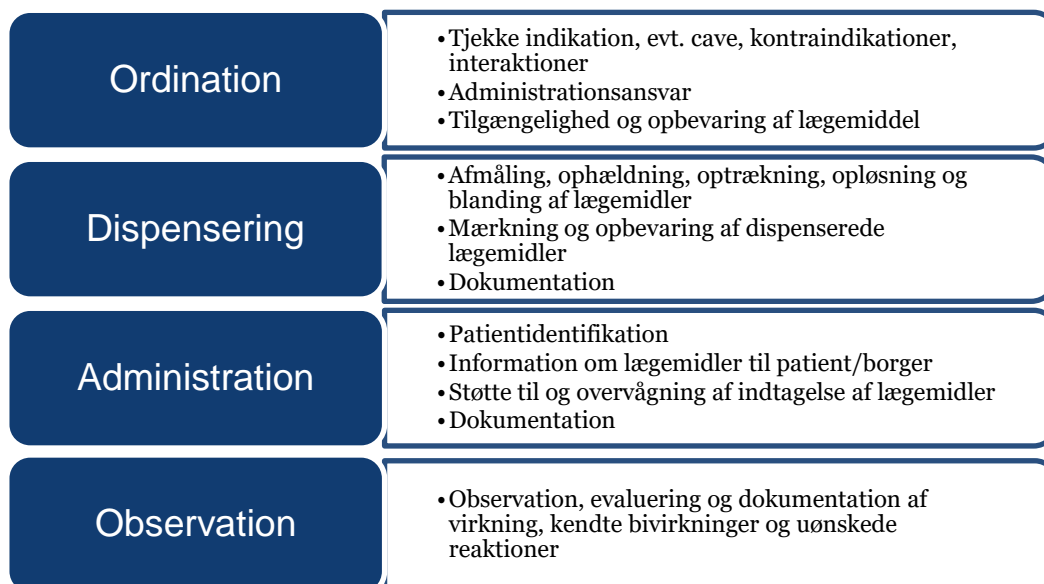
Medicin håndtering

Du skal med stigende ansvar og kompetence samt under vejledning uddannes til at kunne varetage medicin håndtering inden for sygeplejerskens funktionsområde.

Medicin håndtering omhandler alle procedurer vedrørende medicin, efter at apoteket har udleveret medicinen, herunder dispensering, administration og opbevaring af lægemidler (Sundheds- og Ældreministeriet, 2015)

Medicin håndtering opdeles i medicineringsprocessens fire trin. I nedenstående illustration kan du se eksempler på handlinger inden for de enkelte trin (Olsen og Hallin, 2013, Sundheds- og Ældreministeriet, 2015).

Samarbejdet med patient/borger, læge og andre sundhedspersoner er centralt i hele medicineringsprocessen.

Utilsigtede hændelser kan forekomme flere steder inden for medicineringsprocessens fire trin. For at undgå utilsigtede hændelser kan du anvende disse 9 huskeregler og dermed bidrage til at øge patientsikkerheden ved medicinbehandling (Elliott og Liu, 2011):

Juridiske retningslinjer

Det kliniske undervisningssteds ansvar

- Opgaver vedrørende medicinbehandling delegeres til dig af den kliniske vejleder/sygeplejerske, og du udfører medicinbehandling, væsketerapi og blodtransfusion på den kliniske vejleders/sygeplejerskes ansvar (Sundheds- og Ældreministeriet, 2009)
- Ledelsen på det kliniske undervisningssted har ansvar for, at der forefindes de fornødne vejledninger og instrukser for medicinbehandling (Sundheds- og Ældreministeriet, 2009)
- Det påhviler den kliniske vejleder/sygeplejerske at sikre, at du har den fornødne viden og de nødvendige færdigheder for at kunne udføre medicinbehandling korrekt (Sundheds- og Ældreministeriet, 2009)
- Det kliniske undervisningssted skal tilrettelægge læringsaktiviteter, så du opnår kompetence til at varetage medicinbehandling i overensstemmelse med sygeplejerskens normale arbejdsområde på det pågældende kliniske undervisningssted

Dit ansvar som sygeplejestuderende

- Når du udfører en delegeret opgave i forbindelse med medicinbehandling, har du selv et ansvar i henhold til Straffeloven (Justitsministeriet, 2018)
- Medicinbehandling kræver, at du arbejder omhyggeligt og samvittighedsfuldt jævnfør Autorisationsloven (Sundheds- og Ældreministeriet, 2018). Det indbefatter, at du har den fornødne viden og de nødvendige færdigheder for at kunne udføre medicinbehandling
- Du har både ret og pligt til at afvise at påtage dig opgaver i forbindelse med medicinbehandling, som du ikke skønner dig kompetent til at udføre (Sundheds- og Ældreministeriet, 2009)
- Du må dispensere og administrere lægemiddelformer, når du har opnået viden og er i stand til at dispensere og administrere de enkelte lægemiddelformer. Du må som sygeplejestuderende ikke foretage tvangsmedicinering
- Som studerende skal du have kendskab til og følge det lovmæssige grundlag for medicinbehandling og dokumentation, der omfatter følgende bekendtgørelser, vejledninger og retningslinjer:
 - Sundheds- og Ældreministeriet, 2018a. *Bekendtgørelse af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed* (Autorisationsloven). LBK nr. 731 af 08/07/2019

- Sundheds- og Ældreministeriet, 2009. *Vejledning om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed)*. VEJ nr. 115 af 11/12/2009
- Sundheds- og Ældreministeriet, 2015c. *Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler (Lægemiddelhåndterings vejledningen)*. VEJ nr. 9079 af 12/02/2015
- Sundheds- og Ældreministeriet, 2013. *Vejledning om identifikation af patienter og anden sikring mod forvekslinger i sundhedsvæsenet*. VEJ nr. 9808 af 13/12/2013
- Sundheds- og Ældreministeriet, 2018b. *Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler (journalføring, opbevaring, videregivelse og overdragelse m.v.) (Journalføringsbekendtgørelsen)*. BEK nr. 530 af 24/05/2018
- Sundheds- og Ældreministeriet, 2015b. *Bekendtgørelse af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien*. LBK nr. 936 af 02/09/2019
- Regionale og lokale vejledninger for medicin håndtering

Generelt om behandling med blodkomponenter

Behandling med blodkomponenter må kun ske efter forudgående lægelig ordination. Det lovmæssige grundlag er omfattet i følgende bekendtgørelser, vejledninger og retningslinjer:

- Sundheds- og Ældreministeriet, 2013. *Vejledning om identifikation af patienter og anden sikring mod forvekslinger i sundhedsvæsenet*. VEJ nr. 9808 af 13/12/2013
- Sundheds- og Ældreministeriet, 2015a. *Vejledning om blodtransfusion*. VEJ nr. 9038 af 15/01/2015
- Sundhedsstyrelsen, 2018. *Nationale kliniske retningslinjer for indikation for blodtransfusion*. København: Sundhedsstyrelsen
- Sundheds- og Ældreministeriet, 2005. *Lov om fremskaffelse af humant blod til behandlingsformål (Blodforsyningsloven)*. LOV nr. 295 af 27/04/2005
- Regionale og lokale vejledninger for procedure ved blodtransfusion

Kontrol ved manuel opsætning af blodkomponenter skal foretages ved patienten umiddelbart inden transfusion af en ansvarlig sundhedsperson og en kontrollant (Region Hovedstaden, 2018). Du skal have modtaget undervisning i transfusion af blodkomponenter og kontrolforanstaltninger på 5. semester, før du må kontrollere/håndtere opsætning af blodkomponenter.

National klinisk retningslinje for indikation for transfusion med blodkomponenter (2018) udgør et supplement til Transfusionsvejledningen (Sundheds- og Ældreministeriet, 2015). Den nationale kliniske retningslinje har evidensbaserede anbefalinger, hvor det er muligt.

Hent den her:

<https://app.magicapp.org/app#/guideline/1982>

Adgang til medicin/medicinrum

Du har adgang til medicin/medicinrum i henhold til det kliniske undervisningssteds lokale regler for personale under uddannelse.

Quiz - Farmakologitesten

På Kursusportalen ([link](#)), Region Hovedstaden finder du en quiz benævnt Farmakologitesten ([link](#)), som indeholder spørgsmål inden for lægemiddelregning og almen farmakologi. Den består af to dele, hvor del 1 er rettet mod 2. - 4. semester, mens del 2 er rettet mod 5. - 6. semester. Farmakologitesten er et tilbud, som du kan anvende til at vedligeholde viden og færdigheder inden for lægemiddelregning og almen farmakologi.

Opbygning og anvendelse af Logbog i medicinhandling

Logbog i medicinhandling er opdelt i 2 dele, jævnfør Studieordningen 2019 (Københavns Professionshøjskole, Bornholms sundheds- og sygeplejeskole og UC Diakonissestiftelsen, 2019):

- 1. del retter sig mod 1.- 4. semester. 1. del skal være opfyldt og dokumenteret som en forudsætning for at kunne gå til 4. semesters prøve
- 2. del retter sig mod 5.- 6. semester. 2 del skal være opfyldt og dokumenteret som en forudsætning for at kunne gå til 6. semesters prøve

For hvert semester er beskrevet:

- Hvad du introduceres til og oplæres i på det kliniske undervisningssted
- Hvad du arbejder med under vejledning af den kliniske underviser/vejleder
- Hvordan du skal arbejde med studieaktivitets- og forudsætningskrav

For hvert semester er udformet et dokumentationsark, der indgår som en del af semestrets studieaktivitets- og/eller forudsætningskrav. Dokumentationsarket har fokus på patient-/borgerforløb i relation til medicinhandling og er tilpasset det enkelte semester.

For 4., 5. og 6. semester er udformet et dokumentationsark, der relaterer sig til observation og vurdering af patient/borger med behov for i.v. medicinering, væsketerapi og transfusion af blodkomponenter.

Anvendelse af dokumentationsark

- Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder et eller flere patient-/borgerforløb og arbejder med de dele af medicinhandling, som er beskrevet i dokumentationsarket for hvert semester
- Du udfylder dokumentationsarket. Du finder dokumentationsark i Word-format på Praktikportalen
- Du uploader dokumentationsarket i Praktikportalen
- Dokumentationsarket danner baggrund for refleksion over medicinhandling med den kliniske underviser/vejleder
- Den kliniske underviser/vejleder giver feedback, som du indskrives i dokumentationsarket. Feedback har fokus på, hvor du er i din læreproces i relation til medicinhandling, og hvordan du kan arbejde videre (Hattie og Timperley, 2015)
- Du uploader dokumentationsarket igen
- Den kliniske underviser/vejleder godkender din aflevering

På 1.semester skal du uploade dokumentationsarket med feedback senest i slutningen af den tredje uge af klinikperioden.

På 2. og de efterfølgende semestre skal du uploade dokumentationsark senest 3 uger før klinikperioden afsluttes.

Første studiesamtale

På 2, 3 og 4. semester skal du inden klinisk undervisning uploade dine dokumentationsark fra de foregående kliniske perioder i en samlet pdf-fil i Praktikportalen.

På 6.semester skal du uploade dokumentationsark for 5. semester.

Du aftaler med den kliniske underviser/vejleder, hvordan du konkret kan arbejde med medicinhandling med afsæt i:

- Semestrets læringsudbytte
- Læringsmuligheder på det kliniske undervisningssted
- Din viden om farmakologi og medicinhandling

Endvidere aftaler du med den kliniske underviser/vejleder, hvordan og hvornår du arbejder med dokumentationsark for det enkelte semester. Efter studiesamtalen skriver du begge aftaler ind i din individuelle studieplan.

Refleksions- og studiespørgsmål

Der er udarbejdet refleksions- og studiespørgsmål i relation til medicinhandling, se side 34. Du kan f.eks. anvende spørgsmålene i dit arbejde med dokumentationsark og til refleksion over medicinhandling i den kliniske undervisning.

Merit

Hvis du har merit for en klinisk undervisningsperiode, skal du ikke arbejde med dokumentationsark for det semester, du har merit for.

1. DEL

1.-4. semester

1. semester – Hvis du er i klinik Tema: Observation og vurdering af patient og borgers sundhedsudfordringer og sygdomssammenhænge

På 1. semester anvender du viden om almen farmakologi og medicinhandling i relation til det enkelte patient-/borgerforløb med udgangspunkt i semestrets indhold jf. semesterbeskrivelsen.

Du introduceres til og oplæres i det kliniske undervisningssteds medicinhandling herunder:

- Lovgivning og retningslinjer
- Patientsikkerhed og arbejdsmiljø
- Farmakologi og de mest anvendte præparater samt administration af lægemidler

På 1. semester arbejder du med følgende under vejledning af den kliniske underviser/vejleder:

- Observation af dispensering og administration af lægemidler

Dokumentationsark

Dokumentationsark på 1. semester indgår i 1. del af Logbog i medicinhandling. Arbejdet med dokumentationsark er en forudsætning for at gå til prøve på 4. semester. På 1.semester skal du arbejde med 1 dokumentationsark:

- Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder et patient-/borgerforløb, hvor du observerer dispensering og administration af medicin. Du kan med fordel tage afsæt i din dataindsamling i forbindelse med studieaktivitetskravet ”Observation og dataindsamling”, se semesterbeskrivelsen
- Du indsamler data om patientens/borgerens medicin ud fra dokumentationsarket
- Du reflekterer over patientens/borgerens medicin med afsæt i din viden om almen farmakologi og medicinhandling

Efterfølgende reflekterer du mundtligt over patient-/borgerforløbet og får feedback fra den kliniske underviser/vejleder. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.

I dokumentationsarket for 1. semester finder du flere oplysninger om indholdet.

Dokumentationsark – 1. semester Hvis du er i klinik**Tema: Observation og vurdering af patient og borgers sundhedsudfordringer og sygdomssammenhænge**

Se foregående side for nærmere beskrivelse af studieaktiviteten.

Navn	Studienummer	Dato
Med udgangspunkt i et patient-/borgerforløb analyserer og reflekterer du skriftligt over medicin håndtering. Det skriftlige omfang er max 4800 tegn inkl. mellemrum. Du skal udarbejde og uploade 1 dokumentationsark på 1.semester.		
Beskrivelse af en patient-/borgersituation Kort præsentation af patient/borger og det aktuelle sygdomsforløb.		
Patient/borgers aktuelle medicin Du observerer dispensering og administration af medicin hos en patient/borger. Du præsenterer dig for patienten/borgeren og fortæller, at du er sygeplejestuderende på 1. semester. Du beder om lov til at stille spørgsmål vedrørende patientens/borgerens medicin. Kan du fortælle mig: <ul style="list-style-type: none">▪ Hvilken medicin du får?▪ Hvorfor du får medicinen?▪ Hvordan du tager din medicin?▪ Hvem plejer at ophælde/dosere din medicin?▪ Hvordan opbevarer du din medicin?		
Refleksion over medicin håndtering i det udvalgte patient/borgerforløb. <ul style="list-style-type: none">▪ Hvilke overvejelser om medicin håndtering giver patientens/borgerens svar? Inddrag din teoretiske viden om almen farmakologi og medicin håndtering i dit svar.		
Litteratur		
Feedback Du noterer den feedback, du får af den kliniske underviser/vejleder med afsæt i semestrets mål for læringsudbytte.		
Dette dokumentationark indgår i 1. del af Logbog i medicin håndtering og er en del af forudsætningskravet på 4. semester. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.		

1. semester **Erstatningsopgave forår 2020** - Tema: Observation og vurdering af patient og borgers sundhedsudfordringer og sygdomssammenhænge

Inden du går i gang med at udfylde dokumentationsarket på næste side, skal du læse s.4-8 i den første del af Logbog i medicin håndtering samt nedenstående beskrivelse.

På 1. semester anvender du viden om almen farmakologi og medicin håndtering i relation til det enkelte patient-/borgerforløb med udgangspunkt i semestrets indhold jf. semesterbeskrivelsen.

I den 2. klinikuge introduceres du til og arbejder med:

- Medicin håndtering
- Lovgivning og retningslinjer
- Patientsikkerhed og arbejdsmiljø
- Farmakologi og herunder udvalgte præparater i relation hjerte-kredsløb
- Observation, dispensering og administration af lægemidler

Dokumentationsark

Dokumentationsark på 1. semester indgår i 1. del af Logbog i medicin håndtering. Arbejdet med dokumentationsark er en forudsætning for at gå til prøve på 4. semester. På 1.semester skal du arbejde med 1 dokumentationsark:

- Du skal lave en kort præsentation af Grethe ud fra casen
- Du redegør for den medicin Grethe får, hvorfor hun får den, hvordan den virker, og hvordan Grethe tager sin medicin.
- Redegør for de observationer, du vil gøre dig i forbindelse med medicin håndtering til Grethe og reflekter over dispensering og administration med afsæt i din viden om almen farmakologi og medicin håndtering.

Når du har udfyldt dokumentationsarket, skal du og din klinikgruppe give hinanden feedback på det, I hver især har skrevet. Efterfølgende skal du notere dine overvejelser i dokumentationsarket under *Feedback*.

Når dokumentationsarket er helt udfyldt, skal du uploade det i Praktikportalen i dit klinik-flow under aktiviteten "Logbog i medicin håndtering". Efterfølgende godkender UC personale, at du har uploadet dokumentationsarket.

På 2.semester vil du drøfte indholdet i dokumentationsarket med den kliniske underviser/vejleder.

I dokumentationsarket for 1. semester finder du flere oplysninger om indholdet.

Dokumentationsark – 1. semester **Erstatningsopgave forår 2020**

Tema: Observation og vurdering af patient og borgers sundhedsudfordringer og sygdomssammenhænge

Se foregående side for nærmere beskrivelse af studieaktiviteten.

Navn	Studienummer	Dato
Med udgangspunkt i casen om Grethe analyserer og reflekterer du skriftligt over medicinhåndtering. Det skriftlige omfang er max 4800 tegn inkl. mellemrum. Du skal udarbejde og uploade 1 dokumentationsark på 1.semester.		
Beskrivelse af en patient-/borgersituation Lav en kort præsentation af Grethe ud fra casen, som du arbejder med i klinikperioden.		
Patient/borgers aktuelle medicin Du redegør for: <ul style="list-style-type: none">▪ Hvilken medicin får Grethe?▪ Hvorfor får Grethe medicinen?▪ Hvordan virker medicinen?▪ Hvordan tager Grethe sin medicin? Søg viden på https://pro.medicin.dk/ og i Farmakologi - Hånden på hjertet.		
Refleksion over medicinhåndtering i det udvalgte patient/borgerforløb. <ul style="list-style-type: none">▪ Redegør for de observationer, du vil gøre dig i forbindelse med medicinhåndtering til Grethe.▪ Reflekter over dispensering og administration med afsæt i din viden om almen farmakologi og medicinhåndtering. Se også illustration s.4 i Logbog i medicinhåndtering		
Litteratur Skriv den litteratur, du har anvendt.		
Feedback Du og din klinikgruppe giver hinanden feedback på det, I har skrevet. Efterfølgende noterer du dine overvejelser her.		
Dette dokumentationark indgår i 1. del af Logbog i medicinhåndtering og er en del af forudsætningskravet på 4. semester. UC personale godkender, at du har uploadet dokumentationsarket.		

2. semester –Tema: Klinisk beslutningstagen i stabile og komplekse pleje- og behandlingsforløb

På 2. semester anvender du viden om almen farmakologi og medicin håndtering i relation til det enkelte patient-/borgerforløb og inddrager din viden i argumentation for sygeplejeinterventioner med udgangspunkt i semestrets indhold jf. semesterbeskrivelsen.

Du introduceres til og oplæres i det kliniske undervisningssteds medicin håndtering herunder:

- Lovgivning og retningslinjer
- Patientsikkerhed og arbejdsmiljø
- Farmakologi og de mest anvendte præparater samt administration af lægemidler

På 2.semester arbejder du med følgende under vejledning af den kliniske underviser/vejleder:

- Identifikation af patient/borger
- Søgning af information om præparaters virkning og bivirkninger
- Dispensering, håndtering og administration af forskellige former for medicin under anvendelse af de for det kliniske undervisningssted relevante lægemidler til den udvalgte patient/borger
- Dokumentation af relevante oplysninger i forbindelse med medicinadministration med anvendelse af fagtermer i det kliniske undervisningssteds elektroniske dokumentations- og registreringssystem
- Samarbejde med patienten/borgeren omkring medicinadministration
- Reagere ved evt. medicineringsfejl og vise kendskab til proceduren herfor
- Reagere ved evt. cave og vise kendskab til handlingsmuligheder
- Inddragelse af patientens perspektiv i medicin håndtering

Dokumentationsark

Dokumentationsark på 2. semester indgår i 1. del af Logbog i medicin håndtering. Arbejdet med dokumentationsark er en forudsætning for at gå til prøve på 4. semester. På 2.semester skal du arbejde med 2 dokumentationsark ud fra 2 forskellige patient-/borgerforløb.

- Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder et patient-/borgerforløb, hvor du under vejledning dispenserer og administrerer medicin. I det ene dokumentationsark kan du med fordel tage afsæt i din dataindsamling i forbindelse med forudsætningskravet ”Dataindsamling, disposition, refleksion og medicin håndtering”, se semesterbeskrivelsen
- Du udvælger og redegør for 2-3 præparater af patientens/borgerens samlede medicin, som du analyserer i forhold til indikation, virkning, bivirkning og evt. cave med afsæt i patientens/borgerens situation
- Du reflekterer over klinisk beslutningstagen i relation til medicin håndtering med særligt fokus på administration af lægemidler. Se Refleksions- og studiespørgsmål side 34

Efterfølgende reflekterer du mundtligt over patient-/borgerforløbet og får feedback fra den kliniske underviser/vejleder. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.

I dokumentationsarket for 2. semester finder du flere oplysninger om indholdet.

Dokumentationsark – 2. semester

Tema: Klinisk beslutningstagen i stabile og komplekse pleje- og behandlingsforløb

Se foregående side for nærmere beskrivelse af studieaktiviteten.

Navn	Studienummer	Dato
<p>Med udgangspunkt i et patient-/borgerforløb analyserer og reflekterer du skriftligt over medicin håndtering. Det skriftlige omfang er max 4800 tegn inkl. mellemrum.</p> <p>Du skal udarbejde og uploade 2 dokumentationsark på 2.semester. Hvert dokumentationsark tager udgangspunkt i forskellige patient-/borgerforløb.</p>		
Beskrivelse af en patient-/borger-situation Kort præsentation af patient/borger og det aktuelle sygdomsforløb.		
Patient/borgers aktuelle medicin Under vejledning dispenserer og administrer du medicin samt observerer patient/borger i relation til medicin håndtering.		
Ud fra patientens/borgerens samlede medicin udvælger og redegør du for 2-3 præparater. Med afsæt i patientens/borgerens aktuelle situation analyserer du præparaternes indikation, virkning, bivirkning og evt. cave.		
Refleksion over medicin håndtering i det udvalgte patient/borgerforløb. Du reflekterer over klinisk beslutningstagen i relation til medicin håndtering ud fra semestrets deltemaer og med særligt fokus på: <ul style="list-style-type: none">Administration af lægemidler		
Litteratur		
Feedback Du noterer den feedback, du får af den kliniske underviser/vejleder med afsæt i semestrets mål for læringsudbytte.		
<p>Dette dokumentationark indgår i 1. del af Logbog i medicin håndtering og er en del af forudsætningskravet på 4. semester. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.</p>		

3. semester – Tema: Situationsbestemt kommunikation i samspil med patient og borger, pårørende og fagprofessionelle i og på tværs af sektorer

På 3. semester anvender du viden om farmakologi og medicin håndtering, samt reflekterer over og varetager medicin håndtering under vejledning med udgangspunkt i semestrets indhold, jf. semesterbeskrivelsen.

Du introduceres til og oplæres i det kliniske undervisningssteds medicin håndtering herunder:

- Lovgivning og retningslinjer
- Patientsikkerhed og arbejdsmiljø
- Farmakologi og de mest anvendte præparater og samt administration af lægemidler herunder parenteral medicinering (sc, im, i.v. og væsketerapi)

På 3. semester arbejder du med følgende under vejledning af den kliniske underviser/vejleder:

- Identifikation af patient/borger
- Søgning af information om præparaters virkning, bivirkninger og interaktioner samt eventuelle blandedprocedurer ved iv-medicinering
- Dispensering, håndtering og administration af forskellige former for medicin under anvendelse af de for det kliniske undervisningssted relevante lægemidler til den udvalgte patient/borger
- Dokumentation af relevante oplysninger i forbindelse med medicinadministration med anvendelse af fagtermer i det kliniske undervisningssteds elektroniske dokumentations- og registreringssystem
- Information, vejledning, undervisning og kommunikation med patienter/borgere i relation til medicinske præparater
- Samarbejde med patienten/borgeren omkring medicinadministration
- Reagere ved evt. medicineringsfejl og vise kendskab til proceduren herfor
- Reagere ved evt. cave og vise kendskab til handlingsmuligheder
- Reagere ved ordinationer, der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmuligheder
- Inddragelse af patientens perspektiv i medicin håndtering

Dokumentationsark

Dokumentationsark på 3. semester indgår i 1. del af Logbog i medicin håndtering. Arbejdet med dokumentationsark er en forudsætning for at gå til prøve på 4. semester. På 3. semester skal du arbejde med 2 dokumentationsark ud fra 2 forskellige patient-/borgerforløb.

- Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder et patient/borgerforløb, hvor du dispenserer og administrerer medicin samt observerer patient/borger
- Ud fra patientens/borgerens samlede medicin udvælger og redegør du for 2-3 præparater, som du analyserer i forhold til indikation, virkning, bivirkning, interaktioner og evt. cave med afsæt i patientens/borgerens situation - gerne med fokus på en psykiatrisk sygeplejefaglig kontekst. Det skal være præparater, du ikke har arbejdet med i dokumentationsarkene på 1. og 2. semester
- Du reflekterer over klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til medicin håndtering og med særligt fokus på sundhedspædagogiske overvejelser samt juridiske og etiske dilemmaer. Se Refleksions- og studiespørgsmål side 34

Efterfølgende reflekterer du mundtligt over patient-/borgerforløbet og får feedback fra den kliniske underviser/vejleder. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.

I dokumentationsarket for 3. semester finder du flere oplysninger om indholdet.

Dokumentationsark – 3. semester

Tema: Situationsbestemt kommunikation i samspil med patient og borger, pårørende og fagprofessionelle i og på tværs af sektorer

Se foregående side for nærmere beskrivelse af studieaktiviteten.

Navn	Studienummer	Dato
<p>Med udgangspunkt i et patient-/borgerforløb analyserer og reflekterer du skriftligt over medicin håndtering. Det skriftlige omfang er max 7200 tegn inkl. mellemrum.</p> <p>Du skal udarbejde og uploade 2 dokumentationsark på 3. semester. Hvert dokumentationsark tager udgangspunkt i forskellige patient-/borgerforløb.</p>		
<p>Beskrivelse af en patient-/borger-situation</p> <p>Kort præsentation af patient/borger og det aktuelle sygdomsforløb med inddragelse af patientens/borgerens perspektiv på egen livsstil.</p>		
<p>Patient/borgers aktuelle medicin</p> <p>Du dispenserer og administrerer medicin hos en patient/borger, samt observerer patient/borger i relation til medicin håndtering.</p> <p>Ud fra patientens/borgerens samlede medicin udvælger og redegør du for 2-3 præparater, som du ikke tidligere har beskrevet.</p> <p>Med afsæt i patientens/borgerens aktuelle situation analyserer du præparaternes indikation, virkning, bivirkning og evt. cave - gerne med fokus på en psykiatrisk sygeplejefaglig kontekst.</p>		
<p>Refleksion over medicin håndteringen i det udvalgte patient/borgerforløb.</p> <p>Du reflekterer over klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til medicin håndtering ud fra semestrets deltemaer og med særligt fokus på:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Sundhedspædagogiske overvejelser▪ Juridiske og etiske dilemmaer		
<p>Litteratur</p>		
<p>Feedback</p> <p>Du noterer her den feedback, du får af den kliniske underviser/vejleder med afsæt i semestrets mål for læringsudbytte.</p>		
<p>Dette dokumentationark indgår i 1. del af Logbog i medicin håndtering og er en del af forudsætningskravet på 4. semester. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.</p>		

4. semester – Tema: Klinisk lederskab af patient- og borgerforløb (klinik i uge 15-19, foråret 2020)

På 4. semester reflekterer du over og anvender rammeordination og rammedelegation med udgangspunkt i semestrets indhold, jf. semesterbeskrivelsen.

Du introduceres til og oplæres i det kliniske undervisningssteds medicin håndtering herunder:

- Lovgivning og retningslinjer, herunder rammedelegation
- Patientsikkerhed og arbejdsmiljø
- Farmakologi og de mest anvendte præparater samt administration af lægemidler
- Intravenøs administration og basal væsketerapi, hvis det er inden for sygeplejerskens normale arbejdsområde på det pågældende kliniske undervisningssted.

På 4. semester arbejder du med følgende under vejledning af den kliniske underviser/vejleder:

- Identifikation af patient/borger
- Søgning af information om præparaters virkning, bivirkninger og interaktioner samt eventuelle blandede procedurer ved iv-medicinering
- Dispensering, håndtering og administration af forskellige former for medicin under anvendelse af de for det kliniske undervisningssted relevante lægemidler til den udvalgte patient/borger
- Dokumentation af relevante oplysninger i forbindelse med medicinadministration med anvendelse af fagtermer i det kliniske undervisningssteds elektroniske dokumentations- og registreringssystem
- Information, vejledning, undervisning og kommunikation med patienter/borgere i relation til medicinske præparater
- Samarbejde med patienten/borgeren omkring medicinadministration
- Medvirke til at vurdere behovet for p.n. medicin
- Reagere ved evt. medicineringsfejl og vise kendskab til proceduren herfor
- Reagere ved evt. cave og vise kendskab til handlingsmuligheder
- Reagere ved ordinationer, der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmuligheder
- Inddragelse af patientens perspektiv i medicin håndtering

Forudsætningskrav

Ved afslutning af 4. semester skal du have opfyldt og dokumenteret 1. del af Logbog i medicin håndtering for at kunne gå til prøve på 4. semester.

Godkendelse af forudsætningskravet på 4. semester omfatter:

- Godkendt dokumentationsark for 1. semester, som uploades på Praktikportalen forud for første studie-samtale
- Godkendte dokumentationsark for 2. semester, som uploades på Praktikportalen forud for første studie-samtale
- Godkendte dokumentationsark for 3. semester, som uploades på Praktikportalen forud for første studie-samtale
- Godkendt dokumentationsark for 4. semester, se nedenfor
- Klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab relateret til medicin håndtering til en konkret patient/borger, se nedenfor

Dokumentationsark

Dokumentationsark på 4. semester indgår i 1. del af Logbog i medicinhandling. På 4. semester skal du arbejde med 1 dokumentationsark.:

- Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder en patient/borger, hvor du dispenserer og administrerer medicin samt observerer patient/borger
- Du redegør for alle præparaters virkning, bivirkning, interaktioner og evt. kontraindikationer og cave
- Du reflekterer over medicinhandlingen med fokus på klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab, rammedelegation, administrationsformer og patientsikkerhed samt medicingennemgang. Se Refleksions- og studiespørgsmål side 34

Efterfølgende reflekterer du mundtligt over patient-/borgerforløbet og får feedback fra den kliniske underviser/vejleder. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.

I dokumentationsarket for 4. semester finder du flere oplysninger om indholdet.

Hvis du tager medansvar for og mestrer i.v. medicinering, væsketerapi, epiduralmedicin og transfusion af blodkomponenter skal du anvende dokumentationsarket på side 26 med tilhørende beskrivelse på side 24.

Klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab relateret til medicinhåndtering til en konkret patient/borger

Du skal i løbet af 4. semester mindst to gange varetage klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab ved gennemførelse af en konkret medicinhåndteringssituation med efterfølgende refleksion /feedback.

Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder en patient/borger med varierende kompleksitet i medicineringen, hvor du viser, at du behersker medicinhåndtering efter gældende lovgivning, retningslinjer og vejledninger.

Du skal med den kliniske underviser/vejleder som observatør/vejleder, selvstændigt:

- Identificere patient/borger
- Søge informationer om præparaternes virkninger, bivirkninger, interaktioner og evt. kontraindikationer samt eventuelle blandedprocedurer ved iv-medicinerung
- Forholde dig kritisk til den samlede medicinerung
- Dispensere, håndtere og administrere diverse former for medicin under anvendelse af de for det kliniske undervisningssted relevante lægemidler til de udvalgte patienter/borgere
- Dokumentere relevante oplysninger i forbindelse med medicinadministration ved brug af tydelige fagtermer i det kliniske undervisningssteds elektroniske dokumentations- og registreringssystem
- Inddrage, informere, vejlede, undervise og kommunikere med patienter/borgere og eventuelle pårørende i forhold til medicinske præparater
- Samarbejde med patienten/borgeren og eventuelle pårørende omkring medicinadministration
- Agere ved evt. medicineringsfejl og vise kendskab til proceduren herfor
- Agere evt. ved ordinationer der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmulighederne

Medicinhåndteringsaktiviteten afsluttes samme dag med en faglig drøftelse (refleksion/feedback) mellem dig og den kliniske underviser/vejleder i umiddelbar forlængelse af medicinhåndteringen, hvor du:

- Redegør for farmakologi og kobler din farmakologiske viden til egne patienters/borgeres fysiologi/patofysiologi
- Redegør for de anvendte medicinske præparaters virkninger/bivirkninger/interaktioner og kontraindikationer
- Redegør for indholdet i relevante juridiske retningslinjer
- Redegør for eget ansvarsområde som sygeplejestuderende i forhold til medicinhåndtering
- Reflekterer over inddragelsen og samarbejdet med patient/borger og tværprofessionelle samarbejdspartnere om medicinhåndtering, herunder pædagogiske og kommunikative overvejelser
- Reflekterer over ordinationer der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmuligheder

Du får feedback af den kliniske underviser/vejleder.

Den kliniske underviser/vejleder godkender gennemførelse af forudsætningskravet i Praktikportalen.

<p>Dokumentationsark til patient/borgerforløb i relation til medicin håndtering – 4. semester (efterår 2019, Studieordning 2016). Med udgangspunkt i patient/borgerforløb analyser og reflekteres over medicin håndtering i relation til patient/borgerforløbet (max 4800 – 9600 enheder)</p>	
Semester:	
<p>Kort beskrivelse af patient-/borgersituationen <i>Præsentation af patienten/borgerens data og aktuelle sygdomsforløb</i></p>	
<p>Patient/borgers aktuelle medicin <i>Der udvælges 2 – 3 præparater. Præparaternes indikation, virkning, bivirkning og evt. cave analyseres i forhold den valgte patient/borger</i></p>	
<p>Der reflekteres over medicin håndteringen i det udvalgte patient/borgerforløb. Der kan fokuseres på fx</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til medicin håndtering ▪ Administrationsformer ▪ Sundhedspædagogiske overvejelser ▪ Ethiske og juridiske dilemmaer ▪ Patientsikkerhed og arbejdsmiljø ▪ Ethiske og juridiske dilemmaer 	
<p>Litteratur fx</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Farmakologi "Hånden på hjertet" ▪ Pro.med.dk ▪ Interaktions-databasen ▪ Lokale instrukser/ vejledninger 	

Fra Logbog i medicin håndtering, revideret udgave august 2018

4. semester – Tema: Klinisk lederskab af patient- og borgerforløb (klinik i uge 20-24, foråret 2020)

På 4. semester reflekterer du over og anvender rammeordination og rammedelegation med udgangspunkt i semestrets indhold, jf. semesterbeskrivelsen.

Du introduceres til og oplæres i det kliniske undervisningssteds medicin håndtering herunder:

- Lovgivning og retningslinjer, herunder rammedelegation
- Patientsikkerhed og arbejdsmiljø
- Farmakologi og de mest anvendte præparater samt administration af lægemidler
- Intravenøs administration og basal væsketerapi, hvis det er inden for sygeplejerskens normale arbejdsområde på det pågældende kliniske undervisningssted.

På 4. semester arbejder du med følgende under vejledning af den kliniske underviser/vejleder:

- Identifikation af patient/borger
- Søgning af information om præparaters virkning, bivirkninger og interaktioner samt eventuelle blandedprocedurer ved iv-medicinering
- Dispensering, håndtering og administration af forskellige former for medicin under anvendelse af de for det kliniske undervisningssted relevante lægemidler til den udvalgte patient/borger
- Dokumentation af relevante oplysninger i forbindelse med medicinadministration med anvendelse af fagtermer i det kliniske undervisningssteds elektroniske dokumentations- og registreringssystem
- Information, vejledning, undervisning og kommunikation med patienter/borgere i relation til medicinske præparater
- Samarbejde med patienten/borgeren omkring medicinadministration
- Medvirke til at vurdere behovet for p.n. medicin
- Reagere ved evt. medicineringsfejl og vise kendskab til proceduren herfor
- Reagere ved evt. cave og vise kendskab til handlingsmuligheder
- Reagere ved ordinationer, der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmuligheder
- Inddragelse af patientens perspektiv i medicin håndtering

Forudsætningskrav

Ved afslutning af 4. semester skal du have opfyldt og dokumenteret 1. del af Logbog i medicin håndtering for at kunne gå til prøve på 4. semester.

Godkendelse af forudsætningskravet på 4. semester omfatter:

- Godkendt dokumentationsark for 1. semester, som uploades på Praktikportalen forud for første studie-samtale
- Godkendte dokumentationsark for 2. semester, som uploades på Praktikportalen forud for første studie-samtale
- Godkendte dokumentationsark for 3. semester, som uploades på Praktikportalen forud for første studie-samtale
- Godkendt dokumentationsark for 4. semester, se nedenfor
- Klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab relateret til medicin håndtering til en konkret patient/borger, se nedenfor

Dokumentationsark

Dokumentationsark på 4. semester indgår i 1. del af Logbog i medicinhandling. På 4. semester skal du arbejde med 1 dokumentationsark.:

- Patienten/borgeren, du arbejder med, er Helga fra casen, som du arbejder med i de klinik forberedende uger
- Du redegør for alle præparaters virkning, bivirkning, interaktioner og evt. kontraindikationer og cave
- Du reflekterer over medicinhandlingen med fokus på klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab, rammedelegation, administrationsformer og patientsikkerhed samt medicingennemgang. Se Refleksions- og studiespørgsmål side 34

Efterfølgende reflekterer du mundtligt over patient-/borgerforløbet og får feedback fra den kliniske underviser/vejleder. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.

I dokumentationsarket for 4. semester finder du flere oplysninger om indholdet.

Hvis du tager medansvar for og mestrer i.v. medicinering, væsketerapi, epiduralmedicin og transfusion af blodkomponenter skal du anvende dokumentationsarket på side 26 med tilhørende beskrivelse på side 24.

Klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab relateret til medicinhåndtering til en konkret patient/borger

Du skal i løbet af 4. semester mindst to gange varetage klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab ved gennemførelse af en konkret medicinhåndteringssituation med efterfølgende refleksion /feedback.

Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder en patient/borger med varierende kompleksitet i medicineringen, hvor du viser, at du behersker medicinhåndtering efter gældende lovgivning, retningslinjer og vejledninger.

Du skal med den kliniske underviser/vejleder som observatør/vejleder, selvstændigt:

- Identificere patient/borger
- Søge informationer om præparaternes virkninger, bivirkninger, interaktioner og evt. kontraindikationer samt eventuelle blandedprocedurer ved iv-medicinerung
- Forholde dig kritisk til den samlede medicinerung
- Dispensere, håndtere og administrere diverse former for medicin under anvendelse af de for det kliniske undervisningssted relevante lægemidler til de udvalgte patienter/borgere
- Dokumentere relevante oplysninger i forbindelse med medicinadministration ved brug af tydelige fagtermer i det kliniske undervisningssteds elektroniske dokumentations- og registreringssystem
- Inddrage, informere, vejlede, undervise og kommunikere med patienter/borgere og eventuelle pårørende i forhold til medicinske præparater
- Samarbejde med patienten/borgeren og eventuelle pårørende omkring medicinadministration
- Agere ved evt. medicineringsfejl og vise kendskab til proceduren herfor
- Agere evt. ved ordinationer der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmulighederne

Medicinhåndteringsaktiviteten afsluttes samme dag med en faglig drøftelse (refleksion/feedback) mellem dig og den kliniske underviser/vejleder i umiddelbar forlængelse af medicinhåndteringen, hvor du:

- Redegør for farmakologi og kobler din farmakologiske viden til egne patienters/borgeres fysiologi/patofysiologi
- Redegør for de anvendte medicinske præparaters virkninger/bivirkninger/interaktioner og kontraindikationer
- Redegør for indholdet i relevante juridiske retningslinjer
- Redegør for eget ansvarsområde som sygeplejestuderende i forhold til medicinhåndtering
- Reflekterer over inddragelsen og samarbejdet med patient/borger og tværprofessionelle samarbejdspartnere om medicinhåndtering, herunder pædagogiske og kommunikative overvejelser
- Reflekterer over ordinationer der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmuligheder

Du får feedback af den kliniske underviser/vejleder.

Den kliniske underviser/vejleder godkender gennemførelse af forudsætningskravet i Praktikportalen.

Dokumentationsark – 4. semester

Tema: Klinisk lederskab af patient- og borgerforløb

Se foregående sider for nærmere beskrivelse af studieaktiviteten.

Navn	Studienummer	Dato
<p>Med udgangspunkt i et case forløbet analyserer og reflekterer du skriftligt over medicin håndtering. Det skriftlige omfang er max 7200 tegn inkl. mellemrum. Du skal udarbejde og uploade 1 dokumentationsark på 4. semester inden klinikstart, og du vil få feedback af din kliniske vejleder i klinikken.</p>		
<p>Beskrivelse af en patient-/borger-situation Kort præsentation af Helga fra casen som du arbejder med i de klinik forberedende uger.</p>		
<p>Patient/borgers aktuelle medicin Du redegør for Helgas samlede medicin.</p> <p>Med afsæt i Helgas samlede situation analyserer du præparaternes indikation, virkning, bivirkning, interaktioner og evt. kontraindikationer og cave</p>		
<p>Refleksion over medicin håndtering i det udvalgte patient/borgerforløb.</p> <p>Du reflekterer over klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til medicin håndtering ud fra semestrets deltemaer og med særligt fokus på:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Rammedelegering/delegering, når du kommer i klinik vil du være opsøgende på medicin kompetencer.▪ Administration af lægemidler▪ Patientsikkerhed▪ Medicingennemgang		
<p>Litteratur</p>		
<p>Feedback Du noterer den feedback, du får af den kliniske underviser/vejleder med afsæt i semestrets mål for læringsudbytte.</p>		
<p>Dette dokumentationark indgår i 1. del af Logbog i medicin håndtering og er en del af forudsætningskravet på 4. semester. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.</p>		

4., 5. og/eller 6. semester - Observation og vurdering af patient/ borger med behov for i.v. medicinering, væsketerapi og transfusion af blodkomponenter

På 4., 5. og/eller 6. semester tager du medansvar for og mestrer i.v. medicinering, væsketerapi, epiduralmedicin og transfusion af blodkomponenter, hvis det indgår i sygeplejerskens normale arbejdsområde på det pågældende kliniske undervisningssted.

Du introduceres til og oplæres i det kliniske undervisningssteds medicineringsprocesser herunder:

- Lovgivning og retningslinjer, herunder rammedelegation
- Patientsikkerhed og arbejdsmiljø
- Farmakologi og de mest anvendte præparater og lægemiddelformer herunder i.v. medicinering og væsketerapi
- Intravenøs administration og basal væsketerapi, hvor det er muligt
- Opdatering af den teoretiske undervisning vedrørende transfusion af blodkomponenter og kontrolforanstaltninger
- Risikosituationslægemidler
- Lægemiddelregning og medicin håndtering som f.eks. op- og nedtrapning af dosis, p.n. medicin, infusionshastigheder, fortyndinger, dosering efter vægt og/eller legemsoverflade

Under vejledning af den kliniske underviser/vejleder arbejder du med følgende:

- Identifikation af patient/borger
- Søgning af information om præparaters virkning, bivirkninger, interaktioner og evt. kontraindikationer samt eventuelle blandedprocedurer ved iv-medicinering
- Forholde dig kritisk til den samlede medicinering og den aktuelle situation
- Dispensering, håndtering og administration af forskellige former for medicin under anvendelse af de for det kliniske undervisningssted relevante lægemidler til den udvalgte patient/borger
- Dokumentation af relevante oplysninger i forbindelse med medicinadministration med anvendelse af fagtermer i det kliniske undervisningssteds elektroniske dokumentations- og registreringssystem
- Information, vejledning, undervisning og kommunikation med patienter/borgere og eventuelle pårørende i relation til medicinske præparater
- Samarbejde med patienten/borgeren og eventuelle pårørende omkring medicinadministration
- Handle etisk forsvarligt under hensyntagen til den enkelte patient/borger
- Reagere ved evt. medicineringsfejl og vise kendskab til proceduren herfor
- Reagere ved evt. cave og vise kendskab til handlingsmuligheder
- Reagere ved ordinationer, der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmuligheder
- Inddragelse af patientens perspektiv i medicin håndtering

For Infusioner, intravenøs og epidural administration gælder

Den kliniske vejleder/sygeplejerske skal forinden opsætning have kontrolleret infusionsvæsken og sikret sig, at du kan udføre proceduren korrekt, hvilket er gældende for alt medicin håndtering.

For transfusion af blodkomponenter gælder

Hvis transfusion af blodkomponenter indgår i sygeplejerskens normale arbejdsområde på det pågældende kliniske undervisningssted, kan du under forudsætning af at have tilegnet sig teoretisk viden og praktisk oplæring, deltage i sygeplejeopgaverne i forbindelse med transfusioner.

Det er den kliniske vejleders/sygeplejerskes ansvar, at procedurer udføres korrekt og gennemføres under vejledning og opsyn.

Dokumentationsark

Når du arbejder med et dokumentationsark vedrørende i.v. medicinering, væsketerapi og transfusion af blodkomponenter, erstatter det et af de dokumentationsark, du ellers skal arbejde med på henholdsvis 4., 5. og/eller 6. semester.

Dokumentationsark i.v. – 4., 5. og/eller 6. semester

Observation og vurdering af patient/borger med behov for i.v. medicinering, væsketerapi og transfusion af blodkomponenter

Se foregående side for nærmere beskrivelse af studieaktiviteten.

Navn	Studienummer	Dato
Med udgangspunkt i et patient-/borgerforløb analyserer og reflekterer du skriftligt over i.v. medicinering, væsketerapi og transfusion af blodkomponenter Det skriftlige omfang er max 9600 tegn inkl. mellemrum. Du skal udarbejde og uploade 1 dokumentationsark på 4., 5. eller 6. semester.		
Beskriv patient-/borgersituation med fokus på behovet for i.v. medicinering, væsketerapi og/eller transfusion af blodkomponenter		
Redegør for dine sygeplejefaglige observationer af patient/borger i forhold til patient/borgerens situation, dispenseringsform, præparaternes indikation, virkning, bivirkning, patientsikkerhed, rammedelegering - herunder sygeplejefaglige handlinger ved evt. komplikationer		
Refleksion over medicinhåndtering i det udvalgte patient/borgerforløb. Du reflekterer over klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til håndtering af iv- terapi og blodkomponenter ud fra semestrets mål for læringsudbytte og med særligt fokus på: <ul style="list-style-type: none">▪ Patientsikkerhed▪ Rammedelegering▪ Sygeplejerskens ansvar ved iv terapi og blodkomponenter▪ Den studerendes ansvar ved iv terapi og blodkomponenter▪ Ethiske og juridiske dilemmaer▪ Lægemedelregning		
Litteratur		
Feedback Du noterer den feedback, du får af den kliniske underviser/vejleder med afsæt i semestrets mål for læringsudbytte.		
Dette dokumentationsark indgår i 1. del (4. semester) eller 2. del (5.-6. semester) af Logbog i medicinhåndtering. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.		

2. DEL

5.-6. semester

5. semester – Tema: Sygepleje i akutte og kritiske pleje- og behandlingsforløb i samspil med patienter, borgere og pårørende

På 5. semester tager du medansvar for og mestrer medicin håndtering, og inden for en rammedelegation håndterer du ordination af medicin med udgangspunkt i semestrets indhold, jf. semesterbeskrivelsen.

Du introduceres til og oplæres i det kliniske undervisningssteds medicineringsprocesser herunder:

- Lovgivning og retningslinjer, herunder rammedelegation
- Patientsikkerhed og arbejdsmiljø
- Farmakologi og de mest anvendte præparater og samt administration af lægemidler herunder i.v. og væsketerapi
- Intravenøs administration og basal væsketerapi, hvis det er inden for sygeplejerskens normale arbejdsområde på det pågældende kliniske undervisningssted.
- Risikosituationslægemidler
- Lægemiddelregning og medicin håndtering som f.eks. op- og nedtrapning af dosis, p.n. medicin, infusionshastigheder, fortyndinger, dosering efter vægt og/eller legemsoverflade

På 5. semester arbejder du med følgende under vejledning af den kliniske underviser/vejleder:

- Identifikation af patient/borger
- Søgning af information om præparaters virkning, bivirkninger, interaktioner og evt. kontraindikationer samt eventuelle blandedprocedurer ved iv-medicinering
- Forholde dig kritisk til den samlede medicinering og den akutte eller potentielt akutte situation
- Dispensering, håndtering og administration af forskellige former for medicin under anvendelse af de for det kliniske undervisningssted relevante lægemidler til den udvalgte patient/borger; herunder lægemiddelregning
- Dokumentation af relevante oplysninger i forbindelse med medicinadministration med anvendelse af fagtermer i det kliniske undervisningssteds elektroniske dokumentations- og registreringssystem
- Information, vejledning, undervisning og kommunikation med patienter/borgere og eventuelle pårørende i relation til medicinske præparater
- Samarbejde med patienten/borgeren og eventuelle pårørende omkring medicinadministration
- Handle etisk forsvarligt under hensyntagen til den enkelte patient/borger
- Reagere ved evt. medicineringsfejl og vise kendskab til proceduren herfor
- Reagere ved evt. cave og vise kendskab til handlingsmuligheder
- Reagere ved ordinationer, der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmuligheder
- Inddragelse af patientens perspektiv i medicin håndtering

Dokumentationsark

Dokumentationsark på 5. semester indgår i 2. del af Logbog i medicin håndtering. Arbejdet med dokumentationsark er en forudsætning for at gå til prøve på 6. semester. På 5. semester skal du arbejde med 1 dokumentationsark:

- Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder et patient/borgerforløb, hvor du dispenserer og administrerer medicin samt observerer patient/borger
- Du redegør for patientens/borgerens samlede medicin med særligt fokus på præparater, der relaterer sig til akut og kritisk sygdom. Du analyserer præparaternes indikation, virkning, bivirkning, interaktion og evt. cave set i sammenhæng med patientens/borgerens situation
- Du reflekterer over klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til medicin håndtering med særligt fokus på patientsikkerhed, risikosituationslægemidler, rammedelegering samt etiske og juridiske dilemmaer. Se Refleksions- og studiespørgsmål side 34

Efterfølgende reflekterer du mundtligt over patient-/borgerforløbet og får feedback fra den kliniske underviser/vejleder. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.

I dokumentationsarket for 5. semester finder du flere oplysninger om indholdet.

Hvis du tager medansvar for og mestrer i.v. medicinering, væsketerapi, epiduralmedicin og transfusion af blodkomponenter skal du anvende dokumentationsarket på side 26 med tilhørende beskrivelse på side 24.

Dokumentationsark – 5. semester

Tema: Sygepleje i akutte og kritiske pleje- og behandlingsforløb i samspil med patienter, borgere og pårørende

Se foregående sider for nærmere beskrivelse af studieaktiviteten.

Navn	Studienummer	Dato
Med udgangspunkt i et patient-/borgerforløb analyserer og reflekterer du skriftligt over medicin håndtering. Det skriftlige omfang er max 9600 tegn inkl. mellemrum. Du skal udarbejde og uploade 1 dokumentationsark på 5. semester.		
Beskrivelse af en patient-/borger-situation med fokus på akut og kritisk sygdom Kort præsentation af patient/borger og det aktuelle sygdomsforløb.		
Patient/borgers aktuelle medicin Du dispenserer og administrerer medicin hos en patient/borger, samt observerer patient/borger i relation til medicin håndtering. Du redegør for patientens/borgerens samlede medicin med særligt fokus på præparater, der relaterer sig til akut og kritisk sygdom. Du analyserer udvalgte præparaters indikation, virkning, bivirkning og evt. kontraindikationer samt cave set i sammenhæng med patientens/borgerens samlede medicin og aktuelle situation.		
Refleksion over medicin håndtering i det udvalgte patient/borgerforløb. Du reflekterer over klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til medicin håndtering ud fra semestrets deltemaer og med særligt fokus på: <ul style="list-style-type: none">▪ Patientsikkerhed▪ Risikosituationslægemidler▪ Rammedelegering▪ Etiske og juridiske dilemmaer▪ Lægemiddelregning		
Litteratur		
Feedback Du noterer den feedback, du får af den kliniske underviser/vejleder med afsæt i semestrets mål for læringsudbytte.		
Dette dokumentationark indgår i 2. del af Logbog i medicin håndtering og er en del af forudsætningskravet på 6. semester. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.		

6. semester – Tema: Selvstændig sygeplejepraksis

6. semester er rettet mod selvstændig varetagelse af klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i stabile, akutte og/eller komplekse pleje- og behandlingsforløb. På 6. semester skal du være i stand til kritisk at vurdere og udøve medicin håndtering, og inden for en rammedelegering kunne ordinere medicin.

Du introduceres til og oplæres i det kliniske undervisningssteds medicineringsprocesser herunder:

- Lovgivning og retningslinjer, herunder rammedelegation
- Patientsikkerhed og arbejdsmiljø
- Farmakologi og de mest anvendte præparater og samt administration af lægemidler herunder i.v. og væsketerapi
- Intravenøs administration og basal væsketerapi, hvis det indgår i sygeplejerskens normale arbejdsområde på det pågældende kliniske undervisningssted
- Risikosituationslægemidler
- Lægemiddelregning og medicin håndtering som f.eks. op- og nedtrapning af dosis, p.n. medicin, infusionshastigheder, fortyndinger, dosering efter vægt og/eller legemsoverflade
- Inddragelse af patientens perspektiv i medicin håndtering

Forudsætningskrav

Ved afslutning af 6. semester skal du have opfyldt og dokumenteret 2. del af Logbog i medicin håndtering for at kunne gå til prøve på 6.semester.

Godkendelse af forudsætningskravet på 6.semester omfatter:

- Godkendt dokumentationsark for 5. semester, som uploades på Praktikportalen forud for første studie-samtale
- Godkendte dokumentationsark for 6. semester, se nedenfor
- Klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab relateret til medicin håndtering til en gruppe af konkrete patient(er)/borger(e), se nedenfor

Dokumentationsark

På 6.semester skal du arbejde med 2 dokumentationsark ud fra 2 forskellige patient-/borgerforløb.

- Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder et patient/borgerforløb, hvor du dispenserer og administrerer medicin samt observerer patient/borger
- Du redegør for patientens/borgerens samlede medicin og analyserer præparaternes indikation, virkning, bivirkning, interaktioner og evt. cave med afsæt i patientens/borgerens situation
- Du reflekterer over klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til medicin håndtering med særligt fokus på administration af lægemidler, sundhedspædagogiske overvejelser, etiske og juridiske dilemmaer samt patientsikkerhed og arbejdsmiljø. Dit fokus skal være forskelligt i de 2 dokumentationsark. Se Refleksions- og studiespørgsmål side 34

Efterfølgende reflekterer du mundtligt over patient-/borgerforløbet og får feedback fra den kliniske underviser/vejleder. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.

I dokumentationsarket for 6. semester finder du flere oplysninger om indholdet.

Hvis du tager medansvar for og mestrer i.v. medicinering, væsketerapi, epiduralmedicin og transfusion af blodkomponenter skal du anvende dokumentationsarket på side 26 med tilhørende beskrivelse på side 24.

Klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab relateret til medicinhåndtering til en gruppe af konkrete patient(er)/borger(e)

Du skal i løbet af 6. semester minimum 1 gang varetage klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til en konkret medicinhåndteringssituation.

Du udvælger i samarbejde med den kliniske underviser/vejleder en eller flere patient(er)/borger(e) med varierende kompleksitet i medicineringen, hvor du under vejledning viser, at du behersker medicinhåndtering efter gældende lovgivning, retningslinjer og vejledninger.

Du skal vise, at du selvstændigt kan:

- Identificere patient/borger
- Søge informationer om præparaternes virkninger, bivirkninger, interaktioner og evt. kontraindikationer samt eventuelle blandedprocedurer ved iv-medicinerung
- Forholde dig kritisk til den samlede medicinerung
- Dispensere, håndtere og administrere forskellige former for medicin under anvendelse af de for det kliniske undervisningssted relevante lægemidler til de udvalgte patienter/borgere; herunder lægemiddelregning
- Dokumentere relevante oplysninger i forbindelse med medicinadministration med anvendelse af fagtermer i det kliniske undervisningssteds elektroniske dokumentations- og registreringssystem
- Inddrage, informere, vejlede, undervise og kommunikere med patienter/borgere og eventuelle pårørende i forhold til medicinske præparater
- Samarbejde med patienten/borgeren og eventuelle pårørende omkring medicinadministration
- Handle etisk forsvarligt under hensyntagen til den enkelte patient/borger
- Reagere ved evt. medicineringsfejl og vise kendskab til proceduren herfor
- Reagere evt. ved ordinationer der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmuligheder

Efterfølgende reflekterer du mundtlig med klinisk underviser/vejleder over medicinhåndteringsprocessen, hvor du:

- Redegør for farmakologi og kobler din farmakologiske viden til de udvalgte patienters/borgeres fysiologi/patofysiologi
- Redegør for de anvendte medicinske præparaters virkninger, bivirkninger, interaktioner og kontraindikationer
- Redegør for indholdet i relevante juridiske retningslinjer
- Redegør for eget ansvarsområde som sygeplejestuderende i forhold til medicinhåndtering
- Reflekterer over inddragelsen og samarbejdet med patient/borger og tværprofessionelle samarbejdspartnere om medicinhåndtering, herunder pædagogiske og kommunikative overvejelser
- Reflekterer over etiske og juridiske dilemmaer ved medicinhåndtering
- Reflekterer over ordinationer, der overstiger anbefalet dosis, ved cave eller kontraindikationer og udvise kendskab til handlingsmuligheder

Du får feedback af den kliniske underviser/vejleder.

Den kliniske underviser/vejleder godkender gennemførelse af forudsætningskravet i Praktikportalen.

Dokumentationsark – 6. semester
Tema: Selvstændig sygeplejepraksis

Se foregående sider for nærmere beskrivelse af studieaktiviteten.

Navn	Studienummer	Dato
<p>Med udgangspunkt i et patient-/borgerforløb analyserer og reflekterer du skriftligt over medicinhandling. Det skriftlige omfang er max 9600 tegn inkl. mellemrum. Du udarbejder og uploader 2 dokumentationsark på 6. semester. Hvert dokumentationsark tager udgangspunkt i forskellige patient-/borgerforløb.</p>		
<p>Beskrivelse af en patient- /borger-situation Kort præsentation af patient/borger og det aktuelle sygdomsforløb.</p>		
<p>Patient/borgers aktuelle medicin Du dispenserer og administrerer medicin hos en patient/borger, samt observerer patient/borger i relation til medicinhandling. Du redegør for patientens/borgerens samlede medicin. Du analyserer udvalgte præparaters indikation, virkning, bivirkning, interaktion og evt. kontraindikationer samt cave set i sammenhæng med patientens/borgerens samlede medicin og aktuelle situation.</p>		
<p>Refleksion over medicinhandling i det udvalgte patient/borgerforløb. Du reflekterer over klinisk beslutningstagen og klinisk lederskab i relation til medicinhandling ud fra semestrets deltemaer og med særligt fokus på:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Administration af lægemidler ▪ Risikosituationslægemidler ▪ Sundhedspædagogiske overvejelser ▪ Ethiske og juridiske dilemmaer ▪ Patientsikkerhed ▪ Arbejdsmiljø 		
<p>Litteratur</p>		
<p>Feedback Du noterer den feedback, du får af den kliniske underviser/vejleder med afsæt i semestrets mål for læringsudbytte.</p>		
<p>Dette dokumentationark indgår i 2. del af Logbog i medicinhandling og er en del af forudsætningskravet på 6. semester. Den kliniske underviser/vejleder godkender i Praktikportalen, når hele dokumentationsarket er udfyldt og uploadet.</p>		

REFLEKSIONS- OG STUDIESPØRGSMÅL

Der er udarbejdet refleksions- og studiespørgsmål i relation til medicin håndtering. Du kan f.eks. anvende spørgsmålene i dit arbejde med dokumentationsark og til refleksion over medicin håndtering i den kliniske undervisning.

Administration af lægemidler

Administrationsvej

- Overvejelser og begrundelser for at vælge denne administrationsvej – generelt og specifikt for en konkret patient/borger
- Når lægemiddelformen ordineres, skal du medtænke, hvordan lægemiddelformen gavner patient/borger bedst, hvordan lægemiddelformen absorberes bedst og virker bedst
- Overvej fx om patient/borger har problemer med absorptionen i tarmen eller ikke kan indtage noget peroralt

Farmakokinetik og -dynamik

- Hvor og hvordan optages, virker og udskilles lægemidlet?
- Lokal og/eller systemisk virkning?

Ordination, dispensering og administration

- Overvejelser i forhold til ordination (fx indikation, dosis)
- Overvejelser i forhold til dispensering (fx må tabletter knuses, må kapsler åbnes, må tabletter deles, skal tabletter el. kapsler synkes hele, i hvad og hvordan skal pulver i hætteglas opblandes, hvordan skal koncentrat fortyndes mv.).
- Overvejelser i forhold til administration (fx tidspunkt for indtagelse af lægemiddel ift. andre lægemidler og fødevarer, instruktion i korrekt administration mv.)
- Planlægning, herunder sikkerhed, plads og ro

Virkning, bivirkninger og interaktioner

- Hvilke observationer for virkning, bivirkninger og mulige interaktioner skal gøres og hvordan?
- Dokumentation og videregivelse af oplysninger til kolleger og samarbejdspartnere

Bestilling, modtagelse og opbevaring af lægemidler

- Hvilke retningslinjer findes for at bestille, modtage, opbevare og bortskaffe den konkrete medicin?

Sygeplejefaglige overvejelser

- Patientens/borgerens almentilstand herunder allergier og symptomer
- Patientens/borgerens præferencer, behov, viden m.m.
- Informationsmateriale til patient/borger/pårørende

Dokumentation

Hvordan dokumenteres medicineringsprocessen?

Sikker kommunikation

- Hvad er sikker kommunikation, og hvorfor er det vigtigt?
- Hvilke redskaber anvendes?
- I hvilke situationer anvender du sikker kommunikation?

Utsigtede hændelser

- Hvad er en UTH i relation til medicinhandling?
- Hvordan og hvorfor indberettes den?
- Hvilken samfundsrelevans har rapporteringspligten?
- Hvilken betydning kan rapportering af UTH'er have for patient/borger?
- Hvor findes rapporterede UTH-data?
- Hvordan anvendes UTH-data (lokalt, kommunalt, regionalt og nationalt)?
- Hvordan er den lokale sikkerhedsorganisation opbygget? Hvem kan du henvende dig til, fx hvis du kommer til at stikke dig på en kanyle?
- Hvordan gør du opmærksom på fejl og nærhændelser?

Sikkerhedsrisici

- Hvilke retningslinjer i relation til sikkerhedsrisici findes der (lokalt, kommunalt, regionalt og nationalt)?
- Hvordan overholder du retningslinjerne?
- Hvordan beskytter du dig og dine kolleger i forbindelse med medicinhandling (fx værnemidler, hygiejne, stillezone, stinkskabe og kanylehåndtering)?
- Hvordan bortskaffes medicin/medicinrester korrekt, lokalt?

Risikosituationslægemidler

- Hvad er risikosituationslægemidler?
- Hvilke af disse lægemidler håndteres lokalt?
- Hvad er risikosituationer?
- Hvilke af disse situationer findes lokalt?

Sundhedspædagogiske aspekter

Sundhedspædagogik

- Hvordan vil du planlægge en indsats ud fra sundhedspædagogiske teorier og begreber?
- Hvilke muligheder og barrierer ser du i forhold til at initiere og medvirke til innovation?
- Hvordan vil du medtænke viden om mestringsstrategier, livsstil, levevilkår, sygdomsindsigt, empowerment, recovery eller den motiverende samtale i vurderingen af patient/borgers/pårørendes behov for ny viden i relation til medicin håndtering?

Didaktik

- Hvad skal patient/borger/pårørende lære?
- Hvordan skal der undervises og læres?
- Hvilke forudsætninger har patient/borger/pårørende? Og hvordan vil du inddrage disse?
- Hvilke forudsætninger har du for at varetage samtalen, vejledningssituationen eller læringsforløbet?
- Hvilke forhold kan fremme eller hæmme patients/borgers/pårørendes læring?
- Hvad er målet for samtalen, vejledningen eller læringsforløbet?
- Hvad er indholdet og hvilke(n) metode(r) vil du benytte?
- Hvordan vil du evaluere forløbet? Hvad blev lært?

Etiske og juridiske dilemmaer

Etiske og juridiske dilemmaer

- Behandlingsindikationen - hvor meget er i orden at gøre eller ikke at gøre?
- Eutanasi – hvilke refleksion gør du dig ift. det?
- Samarbejdet med pårørende - ønsker de et andet behandlingsniveau?
- Selvadministration – brug af patient/borgers egen medicin
- Naturmedicin – hvilke refleksion gør du dig ift. det?
- Omsorg versus omsorgssvigt
- Samarbejdet med kolleger omkring ordinationer fx forskellige måder at varetage medicin håndtering
- Er der non-farmakologiske sygeplejeinterventioner, som kunne supplere den farmakologiske behandling?

Tvang/magt

- Hvad er din rolle ifm. tvangsmedicinering?
- I hvilke situationer bruges magtanvendelse?
- Hvad må du, som sygeplejestuderende, indgå i?

LITTERATUR

Elliott, M. og Liu, Y., 2011. The nine rights of medication administration: an overview. *British journal of nursing*, 19(5), s. 300-305.

Hattie, J. og Timperley, H., 2015. Styrken ved feedback I: R. Andreasen et al, red., Feedback og vurdering for læring. Frederikshavn: Dafolo.

Justitsministeriet, 2018. *Bekendtgørelse af straffeloven (Straffeloven)*. LBK nr. 1156 af 20/09/2018, § 79, stk. 1, § 237, § 241, § 249. [online] Tilgængelig hos: <https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=202516>.

Københavns Professionshøjskole, Bornholms sundheds- og sygeplejeskole og UC Diakonissestiftelsen, 2019. *Studieordning sygeplejerskeuddannelsen, gældende fra 1. september 2019*.

Olsen, I. og Hallin, S.P., 2019. *Farmakologi – Hånden på hjertet*. 3.udg. København: Munksgaard.

Pro.medicin, 2019. *Patientsikkerhed og lægemidler*. [online] (Sidst opdateret 15.04.2019) Tilgængelig hos: <https://pro.medicin.dk/Specielleemner/Emner/550> [Åbnet 19.05.2019]

Region Hovedstaden, 2018. *Blodkomponenter – manuel opsætning og kontrol af*. Version 7, gældende fra 13.11.2018. [online] Tilgængelig hos: <http://vip.regionh.dk/VIP/Admin/GUI.nsf/Desktop.html?open&open-link=http://vip.regionh.dk/VIP/Slutbruger/Portal.nsf/Main.html?open&unid=X44383E5CCD783C14C12578AA002C7ECB&dbpath=/VIP/Redaktoer/RH.nsf/&windowwidth=1100&windowheight=600&windowtitle=S%F8g> [Åbnet 04.07.2019]

Styrelsen for Patientsikkerhed, 2018. *Dansk Patientsikkerhedsdatabase. Årsberetning 2018*. [pdf] tilgængelig hos: <https://stps.dk/da/udgivelser/2019/aarsberetning-for-dansk-patientsikkerhedsdatabase-2018/~media/F7436C7BBEFO486690D30D392840F279.ashx> [Åbnet 19.05.2019]

Sundhedsdatastyrelsen, 2019. *Begrebsbasen - Medicineringsbegreber*. [online] Tilgængelig hos: <http://sundhedsdata.iterm.dk/> [Åbnet 28.05.2019]

Sundheds- og Ældreministeriet, 2005. *Lov om fremskaffelse af humant blod til behandlingsformål (Blodforsyningsloven)*. LOV nr. 295 af 27/04/2005. [online] Tilgængelig hos: <https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=10040> [Åbnet 03.07.2019]

Sundheds- og Ældreministeriet, 2009. *Vejledning om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed)*. VEJ nr. 115 af 11/12/2009. [online] Tilgængelig hos: <https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=129064> [Åbnet 24.05.2019]

Sundheds- og Ældreministeriet, 2013. *Vejledning om identifikation af patienter og anden sikring mod forvekslinger i sundhedsvæsenet 2013*. VEJ nr. 9808 af 13/12/2013. [online] Tilgængelig hos: <https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=160895> [Åbnet 19.05.2019]

Sundheds- og Ældreministeriet, 2015a. *Vejledning om blodtransfusion*. VEJ nr. 9038 af 15/01/2015. [online] Tilgængelig hos: <https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=167658> [Åbnet 03.07.2019]

Sundheds- og Ældreministeriet, 2015b. *Bekendtgørelse af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien*. LBK nr 936 af 02/09/2019. [online] Tilgængelig hos: <https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=210196> [Åbnet 09.12.2019]

Sundheds- og Ældreministeriet, 2015c. *Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler (Lægemiddelhåndterings vejledningen)*. VEJ nr. 9079 af 12/02/2015. [online] Tilgængelig hos: <https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=168156> [Åbnet 19.05.2019]

Sundheds- og Ældreministeriet, 2018a. *Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners patientjournaler (journalføring, opbevaring, videregivelse og overdragelse m.v.) (Journalføringsbekendtgørelsen)*. BEK nr. 530 af 24/05/2018. [online] Tilgængelig hos: <https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=201378> [Åbnet 03.07.2019]

Sundheds- og Ældreministeriet, 2018b. *Bekendtgørelse af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed (Autorisationsloven)*. LBK nr 731 af 08/07/2019.[online] Tilgængelig hos: <https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=209811> [Åbnet 09.12.2019]

Sundhedsstyrelsen, 2018. National klinisk retningslinje for indikation for transfusion med blodkomponenter. København: Sundhedsstyrelsen.

Sundhedsstyrelsen og Ministeriet for sundhed og forebyggelse, 2011. *Korrekt håndtering af medicin. Et værktøj for plejehjem, hjemmepleje og bosteder - ansvar, sikkerhed og opgaver*. København: Sundhedsstyrelsen.